

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

УДК 821.161.2-1.09

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2026.2.1>

Н. І. ДЗЯМУЛИЧ

викладач-методист,

Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний інститут»

Волинської обласної ради, м. Луцьк, Україна

Електронна пошта: ndziamulych@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0001-9860-934>

ПОЕЗІЯ СЕРГІЯ ЖАДАНА В КОНТЕКСТІ ВОЄННОЇ ТЕМАТИКИ

Статтю присвячено комплексному літературознавчому аналізу еволюції поетичної творчості С. Жадана в контексті воєнної тематики.

Розглянуто творчість автора у контексті лейтмотиву війни та відзначено, що воєнні мотиви притаманні не лише творам С. Жадана останніх років, а є константою його книг. Проаналізовано роботи з вивчення творчості С. Жадана крізь призму провідних мотивів його лірики та прози, які виявляють систему, властиву авторському стилю письменника.

Визначено низку провідних мотивів творчості С. Жадана в контексті реалізації лейтмотиву війни; схарактеризовано специфічні мотиви творчості автора, які формують авторський стиль. Досліджено трансформацію ідіостилу митця, починаючи з 2014 року й до періоду повномасштабного вторгнення. У фокусі наукового зацікавлення перебуває поетична макроструктура (своєрідна трилогія «Життя Марії», «Тамплієри», «Антенa»), а також збірки «Список кораблів», «Псалом авіації» та «Скрипниківка».

Акцентовано увагу на актуальності екзистенційної проблематики, яка є питомим складником життя суспільства часів війни. Виявлено, що у творчості С. Жадана від ранніх його творів вагомою є воєнна тематика, яка проявлялася в образах транзитних персонажів, маргіналів у внутрішніх і зовнішніх війнах за простір; картинах апокаліпсису, які активно взаємодіють з біблійними текстами відносно реалій нашого часу; асоціаціях, запозичених із мілітарної сфери, катастрофи, аварії, загибелі тощо. Головним у проаналізованих творах С. Жадана є людина та її трансформація під час війни.

Дослідження визначає, що рефлексія на мілітарні події зумовила системні зрушення на різних рівнях художнього тексту С. Жадана: відхід від класичної силабо-тоніки на користь верлібру, зміну протагоніста й образності мови. Окрему увагу приділено функціонуванню біблійних та історичних алюзій, ландшафтному коду, а також метафоризації мови як головного маркера національної самосвідомості та подолання травми у воєнний час.

Ключові слова: воєнна лірика, українська література, сучасна література, мотивний аналіз.

Поставлення проблеми. Кардинальна реконфігурація сучасного літературного процесу в Україні зумовлена реаліями російсько-української війни, що висуває на перший план мілітарну поезію як засіб оперативного реагування на екстремальний історичний досвід. Поезія в таких умовах трансформується з виключно естетичного феномену в інструмент національної рефлексії, фіксації колективної травми та збереження культурної пам'яті. Творчість С. Жадана воєнного періоду постає як художній документ доби. Проте, попри високий суспільний резонанс та наявність численних критичних відгуків, у сучасному літературознавстві залишається недостатньо розв'язаною проблема системного

теоретичного осмислення поетики його «воєнних» текстів, дослідження того, як саме екзистенційна криза війни трансформує художню мову автора, створює новий модус поетичного висловлювання, що балансує між деестетизацією та документалізмом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Творчий доробок С. Жадана став центром уваги багатьох вітчизняних науковців, зокрема В. Агєєвої, Т. Гундорової, А. Демченка, Р. Семківа, Л. Литвин, Ю. Вишницької, Б. Пастуха, А. Бабенко та інших. Переважна більшість дослідників аналізує творчість письменника через експлікацію провідних мотивів його поезії та прози, що уможлиблює реконструкцію цілісної ідіостильової системи автора.

У контексті мотивного аналізу науковці виділяють різні тематичні пласти: урбаністичний дискурс став об'єктом дослідження Б. Пастуха; рецепція біблійних мотивів лірики С. Жадана висвітлена у працях О. Шаф та Л. Литвин; міфопоетичну парадигму образів окреслила Ю. Вишницька. Танатологічний вимір творчості поета диференціював А. Демченко, тоді як І. Борисюк зосереджує увагу на архетипних образах-мотивах дороги, раю, води та смерті. Екзистенційні виміри простору, зокрема мотиви дому, досліджувала У. Федорів.

Актуальність нашої роботи зумовлена потребою комплексного літературознавчого осмислення новітньої української «літератури травми» та мілітарної поезії, що формується в умовах триваючої російсько-української війни, коли художня література стає не лише формою рефлексії на історичні події, а й потужним інструментом культурного опору та формування національної ідентичності. Попри значну кількість публіцистичних відгуків, системний науковий аналіз трансформації поезики С. Жадана, еволюції його метафорики та засобів вербалізації колективної травми все ще потребує глибокого та цілісного вивчення.

Мета статті – простежити динаміку та еволюцію воєнної проблематики у поетичному доробку С. Жадана від перших рефлексій на події 2014 року до текстів періоду повномасштабного вторгнення, виявивши ключові мотивно-тематичні комплекси та еволюцію ідіостилу автора.

Результати та дискусії. Поезія С. Жадана є унікальним поєднанням стилістичної експериментальності та особистого світовідчуття, що розкриває травматичний характер перехідного періоду українського суспільства.

Хронологію поетичних збірок С. Жадана можемо почати з 90-х р.р. ХХ ст. та продовжити до актуального на час написання нашої роботи 2026 р.:

- 1993 «Рожевий дегенерат»;
- 1995 «Генерал Юда»;
- 1995 «Цитатник»;
- 1998 «Пепсі»;
- 2001 «Балади про війну і відбудову»;
- 2003 «Історія культури початку століття»;
- 2004 «У. Р. С. Р.»;

- 2007 «Марадона: Нова книга віршів»;
- 2009 «Ефіопія»;
- 2011 «Лілі Марлен»;
- 2012 «Вогнепальні й ножові»;
- 2014 «Динамо Харків» (вибране);
- 2015 «Життя Марії»;
- 2016 «Тамплієри»;
- 2018 «Антенa»;
- 2020 «Постійне місце проживання (Харків)» (вибране);
- 2020 «Список кораблів»;
- 2021 «Псалом авіації»;
- 2023 «Птах» (вибране);
- 2023 «30 віршів про любов і залізницю» (вибране);
- 2023 «Скрипниківка».

Згідно наведеного вище переліку бачимо, що з початку чергової російсько-української війни автор видав 6 нових поетичних збірок. Деякі з них є книгами вибраних творів різних років («Динамо Харків», «Постійне місце проживання (Харків)», «Птах», «30 віршів про любов і залізницю»), інші – видані вперше поезії.

Свою увагу хочемо зосередити на творах саме воєнної доби, адже вони сигналізують про важливі зміни у творчості С. Жадана. Найочевидніша тенденція його поетичної еволюції останніх років – це поступовий відхід від традиційної силабо-тоніки, насиченої тропами, до вільного новаторського верлібру з неоднорідною лексикою, закодованими асоціаціями, метаморфозами поєднань. Можемо стверджувати, що воєнна тематика після 2014 р. простежується у поезіях С. Жадана на всіх рівнях тексту. Сам автор підсумовує: «Починаючи з 14-го року, в силу тих подій і наближення до них, у мене в принципі змінився стиль писання. Змінилося відчуття, розуміння протагоніста, про кого я пишу, чийм голосом я говорю, ліричного героя. Тому що змінилося сприйняття його. До 14-го дуже часто це були абстрактні персоналії. Для мене було цікаво писати про екзотичних химерних героїв, Юру Зойфера чи Нестора Івановича Махна. Аж раптом я побачив свого героя дуже близько. Я з ним спілкуюся. В якийсь момент мені про нього стало важливо говорити» [Андрухович].

Збірка «Життя Марії» є особливою, вона виходить за межі літературного тексту і стає своєрідним свідченням воєнних та соціальних

змін, що відбуваються в Україні під час російсько-української війни. Видання, що складається з 80 текстів, у яких 60 віршів належать самому автору, а 20 – переклади поезій Ч. Мілоша, з'явилося друком після початку війни та є своєрідною реакцією на події, що трапилися на малій батьківщині письменника. Одним із основних аспектів видання є його актуальність, адже вірші виникали під впливом найсвіжіших вражень і емоцій, пов'язаних із воєнними подіями.

Зазначимо, що у творчості С. Жадана «Життя Марії» виділяється особливим контрастним поєднанням внутрішнього та зовнішнього, світлого та темного. Збірка пронизана темними кольорами, що дозволяє читачеві ідентифікувати сумний настрій та тривогу письменника. У такому контексті особливу увагу заслуговує вибір назви, що вказує на внутрішню символіку та релевантність біблійних образів. Сам автор у інтерв'ю на радіо «Свобода» з приводу презентації книги так коментував свій вибір: «Це доволі поширений давній традиційний сюжет, який активно присутній в іконографії, апокрифах, у церковних переказах і класичній літературі. Марія, яка за великим рахунком випадково опинилася серед страшенно кривавого історичного розлому, яка знаходилася в епіцентрі подій не зовсім усвідомлюючи навіть масштабність подій. Марія просто супроводжувала учнів Христа». Втрата дому стає одним із провідних мотивів збірки «Життя Марії». Так у вірші «Звідки ти чорна валко, пташина зграє» виразно звучить неусвідомлена провина і втрати щасливого минулого (свого міста):

«Наше місто було з каменю та заліза. /

У кожного з нас тепер у руці дорожня валіза. /

У кожній валізі попіл, зібраний під прицілом. /

Тепер навіть у наших снах пахне горілим» [Жадан 2015 : 10].

Образи біженців підтримують мотив травми війни і втрати у «Візьми тільки найважливіше». Крім того, вони «українізують» цю історію:

Ми ніколи більше не повернемося сюди.

Ми ніколи більше не побачимо наші міста.

Візьми листи. Всі. До останнього злого листа.

Нам ніколи не повернутись до наших нічних крамниць.

Нам ніколи не пити з сухих криниць.

Нам ніколи більше не бачити знайомих облич.

Ми з тобою біженці. Нам з тобою бігти крізь ніч [Жадан 2015 : 10].

Велика частина віршів, написаних і перекладених протягом року початку війни, віддзеркалює наріжні аспекти військового конфлікту. Письменник неодноразово ділиться своїми душевними переживаннями, акцентуючи увагу на основній причині його суму та тривоги – війні на рідній землі. Образ Марії, відомий за біблійною традицією, стає символом української держави, яка переживає екзистенційний період свого існування.

Збірка «Життя Марії» відображає та докладно аналізує внутрішні та зовнішні аспекти воєнного життя, вирізняючись контрастністю образів та глибоким емоційним напруженням. Автор залишає читача з поглибленим розумінням та рефлексією щодо важливості спілкування та підтримки у найважчі періоди. «Життя Марії» не лише стає відбитком власних переживань письменника, але й важливим літературним свідченням про війну на сучасній українській поетичній арені.

Назва збірки 2016 р. «Тамплієри» підштовхує читача до історичних паралелей і алюзій на темний період Середньовіччя. Автор використовує цей термін для позначення сучасних воїнів, які, повертаючись з війни, залишаються в її обіймах, свідомо чи несвідомо. Поет вдався до поетичної алюзії, спонукаючи читача до роздумів про схожість між сучасністю та Середньовіччям. Головною ідеєю збірки стає концепція відчуття повернення у минуле, яке виникає через схожість сучасності із Середньовіччям. Темряву воєнного часу автор сприймає як чуму, яка метафорично «косить» країну. Саме це відчуття темряви та безпорадності, а також використання характерного постмодерністського прийому карнавалізації, дозволяє поетові передати атмосферу воєнного часу, коли суспільство охоплює біль, ненависть та безпорадність.

«Тамплієри» стають своєрідною спробою озвучити «покоління війни» в Україні. У передмові до збірки автор констатує: *«І ось вони повертаються з війни... і помічають, що війна насправді тривала лише для них. І що відповідати за неї тепер доведеться лише їм. І прірва*

між їхньою відповідальністю та їхньою війною заповнена запеклістю й злістю, але також і вірою та наполегливістю. І подолати цю прірву може лише той, хто пам'ятає, з чого все почалося. А головне – знає, чим усе має закінчитися. «Тамплієри» – 39 віршів про війну, яку ніхто не оголошував, про біль, із яким ніхто не може впоратися, про любов, від якої ніхто не може відмовитися, та надію, на якій все тримається» [Жадан 2016 : 4]. Письменник уникає конкретних просторово-часових рамок, намагаючись створити універсальний образ та виражаючи надію на порозуміння. Він розглядає війну не лише як зовнішню загрозу, але і як внутрішню боротьбу за віру в людей, за збереження гідності та героїзм.

Верлібр в «Тамплієрах» надає авторові відчуття свободи в поетичному вислові. Алюзії та символіка використовуються не лише для того, щоб підкреслити трагічні аспекти війни, але й для акцентуації головного, ставлячи питання про сутність людського існування в умовах конфлікту.

Збірка «Антенa» складається з 80 віршів, написаних протягом 2016–2018 років, і є заключною частиною своєрідної трилогії, попередніми частинами якої були «Життя Марії» (2015) і «Тамплієри» (2016). «Антенa» сприймається як своєрідне дзеркало життя в умовах війни, яке виражає авторську чутливість до часу та подій навколо. Збірка є спробою упіймати та відобразити коливання повітря, перетікання невидимих радіохвиль та відчуття часу, що визначає наше існування.

Тематика «Антени» глибоко пронизана відчуттям меланхолії та розчарування, яке переплітається з екзистенційними роздумами про життя та смерть. Вірші об'єднуються загальною настроєвою похмурістю, яка робить читача співучасником переживань автора. «Антенa» виступає як не лише збірка поезії, але й яскраве відображення життя, почуттів та роздумів українського поета в епоху великих змін та викликів:

Знаю, чого ти боявся, і навіть знаю чому.

Знаю, кого ти зустрів тієї зими і що говорив йому.

Ночі тепер такі – з попелу та заграв.

Ти завжди грав за сусідню школу.

А ось за кого ти воював? [Жадан 2018 : 113].

Особливістю збірки є її формат – верлібри, що дає змогу читати книгу як своєрідний монолог-сповідь звичайної людини, що стала заручником історії, але залишилася вірною собі. Також, важливим аспектом є два формати випуску – повноколірний артбук та чорно-біла версія із великою кількістю ілюстрацій від відомого художника Г. Зінковського.

Збірка «Список кораблів» (2020), що складається з шістдесяти віршів, розглядає теми війни, пам'яті та кохання через призму непересічних подій та почуттів. Тексти супроводжуються картинами знаної української художниці К. Косьяненко, яка спеціально для видання написала сім картин. Живописні образи людей і святих на міських зупинках та порятунку під зруйнованим мостом болісно реінкарнувалися в життя українців у лютому 2022 року, тому саме це видання поезій С. Жадана можна вважати знаковим.

Назва «Список кораблів» сама по собі є метафорою – це список тих, хто вже пішов, але кого не можна забути, тих, які залишаються з нами протягом усього життя. Тема пам'яті виявляється ключовою, це посилює і мотив батькової смерті, і «Телефонна книга мертвих» (прикінцевий есей у «Списку кораблів»), і алюзії до Гомерового «Списку». У анотації книги зазначено, що це, можливо, найінтимніша з авторових збірок.

У збірці С. Жадан обирає особливий стиль, використовуючи верлібри та римовані вірші. Таке поєднання текстів надає книзі внутрішню логіку та дозволяє читачеві відчути зміну пір року, яка відображається у тематиці та настроях віршів. Поет знову звертається до актуальних тем війни та любові, хоча у «Списку кораблів» майже немає віршів про російсько-українську війну. С. Жадан констатує та осмислює, звертаючи увагу на прості й важливі речі в житті, що сповнює збірку філософського сприйняття обставин, в яких живе ліричний герой:

І ця любов із доторком біди,

і ці слова, які назавжди вивчив:

веди мене, мій звичний і убивчий,

мій чорний часе, – стримує і веди [Жадан 2020 : 84].

Збірка віршів «Псалом авіації», написана протягом 2020 року, – це вірші про зміни, кохання, відліт птахів та втрачені можливості.

Збірка розкриває внутрішні переживання автора та вводить читача у стан легкого смутку, залишаючи світлу меланхолію на її сторінках, відчуття необхідності знаходячи гармонію з навколишнім світом. У книзі багато ландшафтів і краєвидів, які стають інструментарієм для обраних автором способів вираження різних емоцій та думок. Ландшафт виступає абеткою, з якої витворюються різні комбінації, відображаючи меланхолію чи навіть істеріку.

Автор говорить, що ландшафт дозволяє йому зафіксувати емоції та передати їх через зрозумілі образи, такі як дерева, пагорби, чи хмари. Це стає можливістю для читача відчувати та сприйняти вплив природи на свій спосіб бачення та сприйняття світу.

Прикметним є те, що в збірці майже не згадується тема війни, але її присутність відчувається за певними деталями опосередковано, адже «*відважно воює за віру Христову країна агностиків та атеїстів*» [Жадан 2021 : 56]. Автор порівнює вогонь міста, що горить, з мирними пагорбами, натомість саме місто не перестає горіти. Це може слугувати алегорією сучасних реалій воєнного життя та викликів, які не зникають навіть в умовах природньої краси. С. Жадан, коментуючи книгу, пояснює: «Хоча тут немає якоїсь соціальної групи, про яку я пишу, оминаючи чи ігноруючи інші соціальні групи. Ці вірші про людей сильних, яскравих, які як дерева: доволі дистанційовані від інших, і це змушує їх опиратись зовнішнім вітрам і протягам, і лише від них залежить, наскільки вони здатні вистояти» [Жадан 2021].

«Скрипниківка» – остання на даний час збірка поезії С. Жадана про мову, до якої увійшов 51 вірш, а також 20 авторських фотографій письменника. Вона має два розділи, перший з яких – це вірші, написані до 24 лютого, а другий – це вірші, написані після початку повномасштабного вторгнення. Ця збірка функціонує як своєрідний щоденник, де кожний вірш – це окремий елемент, але водночас є цілісним твором, в якому можна відчути тяглість та взаємозалежність різних мотивів і настроїв. Назва «Скрипниківка» викликає історичні та мовознавчі асоціації, адже саме так називали правопис української мови, складений упродовж 1925–1928 років. Така назва фокусує увагу читача не тільки на трагічному минулому

країни, але й акцентує на важливості відродження мови в сучасному контексті.

Автор простежує еволюції настроїв, взаємозв'язків і повторення мотивів. Попри смуток і смерть, які так часто згадуються в текстах, збірка намагає на трагічний оптимізм:

Далі буде музика. Будуть писатися вірші.

Багато віршів будуть про неможливість поезії після газових камер, про недоречність літератури в залах судових засідань.

Але далі буде музика і далі буде література.

Писатимуть її ті, хто вцілів.

І читати буду ті, хто вцілів.

Ті, хто отримає можливість любити.

Чи не любити [Жадан 2023].

«Скрипниківка» відображає процес відродження української самосвідомості часів російсько-української війни, в якому мова стала потужним маркером ідентифікації для більшості українців. Для С. Жадана та його текстів мова завжди була в пріоритеті, а війна лише підсилила її вагу в суспільному та культурному житті. «Скрипниківка» стала метафорою змін і трансформацій, які переживає українська мова в часи війни.

Остання за часом збірка С. Жадана бачиться нам як книга, яка не лише висвітлює специфіку письма поезії часів війни, але й стає своєрідним свідченням важливості мови та її ролі в суспільстві. «Скрипниківка» веде читача через ландшафти внутрішнього світу поета, а тема війни та мовної трансформації робить її особливо актуальною для сучасного українського літературного дискурсу. Сам С. Жадан зазначає: «Я ці вірші писав за щоденниковим принципом, – як вони писалися, в тому порядку я їх і викладав у збірку. Раніше я такого не робив. Раніше я намагався будувати збірку за іншим принципом, а тут мені здавалося, що буде правильно зафіксувати цей плин часу і зміну настрою, зміну звучання, зміну тональності» [Жадан 2023].

Висновки. У результаті проведеного дослідження поетичного доробку Сергія Жадана воєнної доби сформульовано низку теоретичних та науково-практичних висновків.

Визначено динаміку мотивно-тематичних комплексів шляхом аналізу хронологічного зрізу творчості митця через призму ключових збірок, кожна з яких маркує окрему стадію

переживання мілітарної кризи («Життя Марії», «Тамплієри», «Антенa», «Список кораблів», «Псалом авіації»). Відзначено увиразнення феномену «трагічного оптимізму» як віри у тривалість культури та літератури після катастрофи, унікальність хронікально-документальної щоденникової фіксації у «Скрипниківці».

Доведено, що в поетичному дискурсі С. Жадана доби російсько-української війни категорія мови набуває статусу онтологічного захисту. Мова трансформується з інструменту комунікації на ключовий маркер національної ідентифікації та відродження самосвідомості українського суспільства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрухович Ю. (2021). Сергій Жадан – Юрію Андруховичу: «В мене змінилося відчуття, про кого я пишу, чий голосом я говорю». URL: <https://craftmagazine.net/sergiy-zhadan-yuri-andruhovychu/>
2. Жадан С. (2015). Життя Марії. Книга віршів і перекладів. Чернівці : Meridian Czernowitz. 184 с.
3. Жадан С. (2016). Тамплієри. Чернівці : Meridian Czernowitz. 120 с.
4. Жадан С. (2018). Антенa. Чернівці : Meridian Czernowitz. 304 с.
5. Жадан С. (2020). Список кораблів. Чернівці : Meridian Czernowitz. 160 с.
6. Жадан С. (2021). «Псалом авіації» – вірші про людей сильних, яскравих, які як дерева» URL: <https://suspilne.media/culture/142710-zadan-psalom-aviacii-virsi-pro-ludej-silnih-askravih-aki-ak-dereva/>
7. Жадан С. (2023). Скрипниківка. Чернівці : Meridian Czernowitz. 144 с.
8. Жадан С. (2023). Скрипниківка як метафора нашого шляху. URL: <https://rozmova.wordpress.com/2023/09/10/serhiy-zhadan-48/>

REFERENCES

1. Andrukhovych, Yu. (2021). *Serhii Zhadan – Yuriu Andruhovychu: “V mene zminylosia vidchuttia, pro koho ya pyshu, chym holosom ya hovoriu”* [Serhiy Zhadan to Yuriy Andrukhovych: “My feeling of who I am writing about and whose voice I am speaking with has changed”]. *Craft Magazine*. (In Ukrainian). Available at: <https://craftmagazine.net/sergiy-zhadan-yuri-andruhovychu/>
2. Zhadan, S. (2015). *Zhyttia Marii. Knyha virshiv i perekladiv* [Life of Mary. A book of poems and translations]. Meridian Czernowitz. 184 p. (In Ukrainian).
3. Zhadan, S. (2016). *Tamplieri* [Templars]. Meridian Czernowitz. 120 p. (In Ukrainian).
4. Zhadan, S. (2018). *Antena* [Antenna]. Meridian Czernowitz. 304 p. (In Ukrainian).
5. Zhadan, S. (2020). *Spysok korabliv* [List of ships]. Meridian Czernowitz. 160 p. (In Ukrainian).
6. Zhadan, S. (2021). “*Psalom aviatsii*” – *virshi pro liudei sylnykh, yaskravyykh, yaki yak dereva* [“Psalm of Aviation” – poems about strong, bright people who are like trees]. *Suspilne Media*. (In Ukrainian). Available at: <https://suspilne.media/culture/142710-zadan-psalom-aviacii-virsi-pro-ludej-silnih-askravih-aki-ak-dereva/>
7. Zhadan, S. (2023). *Skrypnykivka*. Meridian Czernowitz. 144 p. (In Ukrainian).
8. Zhadan, S. (2023). *Skrypnykivka yak metafora nashoho shliakhu* [Skrypnykivka as a metaphor for our path]. *Rozmova*. (In Ukrainian). Available at: <https://rozmova.wordpress.com/2023/09/10/serhiy-zhadan-48/>

N. I. DZIAMULYCH

Methodist Lecturer,

*Municipal Higher Educational Institution “Lutsk Pedagogical Institute”
of the Volyn Regional Council, Lutsk, Ukraine*

E-mail: ndzyamulych@lpc.ukr.education

<https://orcid.org/0000-0001-9860-9348>

THE POETRY OF S. ZHADAN IN THE CONTEXT OF MILITARY THEMES

The article is devoted to a comprehensive literary analysis of the evolution of S. Zhadan’s poetry in the context of military themes.

Scholarly papers on S. Zhadan’s work are analyzed through the prism of the leading motifs in his poetry and prose, which reveal the system inherent in the writer’s individual style. The author’s work is examined within the context of the leitmotif of war, highlighting that military motifs are not exclusive to S. Zhadan’s recent works but constitute a constant element throughout his books. A number of leading motifs in S. Zhadan’s work are identified in the context

of implementing the leitmotif of war; furthermore, the specific motifs that shape the author's individual style are characterized. The transformation of the artist's idiostyle from 2014 to the period of the full-scale invasion is investigated. The focus of scholarly interest is the poetic macrostructure (a kind of trilogy consisting of "Life of Mary", "Templars", and "Antenna"), as well as the collections "List of Ships", "Psalm of Aviation", and "Skrypnykivka".

Particular emphasis is placed on the relevance of existential issues, which are an inherent component of society's life during wartime. Military themes have played a significant role in S. Zhadan's work since his early writings, manifesting in the imagery of transit characters, marginalized individuals engaged in internal and external wars for space; apocalyptic scenes that actively interface with biblical texts regarding the realities of our time; and associations drawn from the military sphere, catastrophes, accidents, deaths, etc. Centrally, the analyzed works by S. Zhadan focus on the human being and their transformation during war.

The study determines that the reflection on military events led to systemic shifts at various levels of S. Zhadan's literary text: a departure from classical syllabo-tonic versification in favor of free verse, a change in the protagonist, and the imagery of language. Special attention is paid to the functioning of biblical and historical allusions, the landscape code, as well as the metaphorization of language as a key marker of national self-awareness and overcoming trauma in wartime.

Key words: war poetry, Ukrainian literature, contemporary literature, motif analysis.

Дата першого надходження статті до видання: 11.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 28.05.2026